

πόδημα τρία δλόκληρα απογέματα τοῦ περα-
σμένου Ἀπρίλη.

Παίρνεις στὰ χέρια τὰ χειρόγραφα, σήχνεις
μὰ ματιὸ ὅπου κι ἂν τίχει, κι ἀμέσως σοῦ κά-
μει ἐντύπωση ἢ τέλεια τοῦ στίχου μορφή, ἢ
ἀκριβεία, ἢ ὀρθὴ ἀπόδοση τοῦ κειμένου. Παρα-
θέτω ὅσους στίχους θυμᾶμαι ἀπὸ τὸ Ζ'. Τὸ
στοιχείο τοῦτο στὴν «Ὀδύσσεια» τοῦ Πολυλά
εἶναι, κατὰ τὴν ἔκφραση τοῦ Καλοσγούρου, «ἐν
τῶν καλλίστων τῆς μεταφράσεως, ὡς καὶ ἐν
τῶν καλλίστων καὶ θειοτάτων τοῦ πρωτοτύ-
που». Ὁ χαμηλῆρισμὸς τοῦ Κορραϊῆ κριτι-
κοῦ ταιριάζει, νομίζοιμε, ὄχι λιγώτερο καὶ γιὰ
τὴν μετάφραση τοῦ Ἑβραϊσμοῦ:

Ὁνὴ μαθές, ὃ Ναουζά, σὲ γέννησε ἡ μαννούλα
Καὶ κάθονται ἀσυγύστα τὰ λαμπερά σου ρούχα.
Μὰ ἄγγιζει ὁ γάμος, πὺδ ὁμορφα καὶ σὺ νὰ βάλεις
[πρέπει.
Νὰ δώσεις γιὰ νὰ βάλουνε καὶ κείνοι πὺδ σὲ πάρουν.
Λιτὰ δὰ φέρουνε ὄνομα καλὸ στὸν κόσμῳ μέσα.

ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ο ΙΩΣΗΦ ΜΑΓΝΟΥΣ ΒΕΝΕΡ

Ὁ δῆμος Μονάχου ἀπονέμει κάθε χρόνο
ἓνα βραβεῖο στὸν καλύτερο ποιητὴ. Φέτος τι-
μήθηκε μὲ τὸ βραβεῖο αὐτὸ (τὸ ὁποῖο δὲν εἶναι
μονάχα ἡθικὸ, ἀλλὰ καὶ χρηματικὸ—55 χιλιά-
δες δραχμές, παρακαλῶ) ὁ ποιητὴς J. M.
Wegner. Στὴν ἐπιτροπὴ ποῦ κρίνει γιὰ τὴν
ἀξία τῶν υποψηφίων ποιητῶν, εἴτανε καὶ ὁ με-
γάλος γερμανὸς συγγραφεὺς Θουιάς Μάν, πὺδ
πῆρε πέρουσι τὸ βραβεῖο Νόμπελ.

Τὸ γεγονός αὐτὸ φτάνει νὰ δεῖξη, κατὰ τὴ
γνώμη μου, ὅτι ἡ κρίση τῆς ἐπιτροπῆς εἴτανε
δίκαια, γιατί ὁ Μάν μὲ τὴ φήμη του πὺδ ἔχει
σήμερα, μπορεῖ νὰ κρίνει μὲ πλήρη ἀμερολη-
ψία, μὴ κοιτάζοντας οὔτε δεξιὰ οὔτε ἀριστερά.
Πρέπει νὰ τονίσω τοῦτο, γιατί δυστυχῶς στὴ
σημερινὴ Γερμανία δὲν εἶναι ὅλα μίλαμα ὅσα
γυαλίζουν. Ὅτι καὶ ἂν λέει κανεὶς γιὰ τὴν
παλιὰ ἀπολυταρχικὴ Γερμανία, ἓνα καλὸ εἶχε,
δηλαδὴ εἶχε μονάχα μία κλίμα, τὴν καίτσε-
ριζή, ἐνῶ ἡ νέα Γερμανία, ἡ μεταπολεμικὴ,
ἔχει χίλιες κλίμας, ὅσα κόμματα ἔχει καὶ ἡ
Βουλὴ τῆς, τὸ περίφημο Ράιχσταγκ. Καὶ ἔτσι
καὶ στὴν ἐπιτροπὴ ποῦ ἐβράβεψε τὸν Βένερ,
ἠπῆρχαν σύμφωνα μὲ τὴ νεογερμανικὴ μαντα-
λιτὲ λογῆς λογῆς κλίμας καὶ ἀντιλήψεις ὥστε
ἡ τελικὴ ἀπόφαση γιὰ τὴν ἀπονομὴ τοῦ βρα-
βεῖου δὲν εἴτανε καὶ τόσο εὐκόλο πράγμα, ἀλλὰ
κροῖως εἴτανε δίκαια.

Ἡ τιμὴ ποῦ ἔγινε στὸν Βένερ, εἶνε καὶ
τιμὴ γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Γιατί ὁ Βένερ ἔγραψε
πέρουσι ἀνάμεσα στὰ ἄλλα καὶ ἓνα βιβλίον γιὰ
τὴν Ἑλλάδα: «Das Land ohne Schatten»
(«Ἡ χώρα χωρὶς σκιά»). Ὁ ποιητὴς εἶχε κα-
τέβει στὰ 1928 στὴν Ἑλλάδα, γιὰ λίγες βδο-
μάδες. Δὲν εἶναι ἀρχαιολόγος, γι' αὐτὸ δὲν
περιγράφει τὴν Ἑλλάδα σὰ δάσκαλος, ὅπως
τόσοι ἄλλοι πρὶν ἀπ' αὐτόν, ἀλλὰ σὰν ποιητῆς.

ποῦ κι ὁ γονιὸς νὰ χαιρέται κ' ἢ βλοσυρὴ ἢ μάννα.

Μόνε ἔλα, βάλ' τὸ δοξαστὸ γονιὸ σου τὴν ἀγούλα
Τὰ ζὰ νὰ παραγγεῖλει αὐτὸς κι ἀμάξι πὺδ νὰ πάρει
Τὶς ζῶνες, τὰ φορέματα καὶ τὰ λαμπρὰ τὰ χρᾶμα.
Κάλλιο καὶ σὺ μ' αὐτὰ νὰ πᾶς παρὰ νὰ περπατήξεις.
Τὶ βρίσκονται τὰ πλυσταριά πολὶ μακριὰ ἀπ' τὴ
[χώρα. (

Εἶναι καιρὸς πιά ἡ πατρίδα τοῦ Ἀργύρη
Ἑφταλιώτη νὰ δεῖξει πὺδ δὲ θέλει νὰ κότεται
λησημονημένο γιὰ πάντα τὸ ἔργο τοῦ ἀκριβοῦ
παιδιοῦ τῆς, πὺδ τῆς χάρισε τὸ νοῦ καὶ τὴν
ψυχὴ του, τὴν ἀγάπη καὶ τὸ τραγοῦδι του.

Πέτρο Μπαλῆνης
Γενάρης τοῦ 1930

K. M. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

1) Χαρῆτε δὴ καὶ τὴ μετάφραση τοῦ Σαπφικοῦ
Ἄδινκε μὲν ἄ σελάνα :

Τὸ φεγγαράκι ἐμίσησε,
Μεσάνυχτα σιμώνει,
Οἱ ὕρες φεύγουν καὶ περνοῦν
Καὶ γιὸ κοιμοῦμαι μόνη.

Τὴν ἀρχαία Ἑλλάδα τὴν ἀγαπᾶει μὲ μεγάλο
ἐνθουσιασμὸ—αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια—, ἀλλὰ
ὄχι λιγώτερο καὶ τὴ νέα μὲ τὴ θανμάσια τῆς
φύση καὶ τοὺς φιλόξενοους καὶ ἐργατικούς τῆς
κατοίκους. Μονάχα οἱ «πολυάσχολοι» κάτοικοι
τῆς ἑλληνικῆς πρωτεύουσας φαίνεται δὲν τοῦ
ἄρεσαν καὶ τόσο, καὶ μὲ τοὺς βαρκαρῆδες καὶ
τοὺς χαμάληδες τῶν ἑλληνικῶν λιμένων καὶ
σταθμῶν ἔστησε πραγματικὸ πόλεμο. Σὲ κά-
ποιο σιδηροδρομικὸ σταθμὸ μοιραίει κι' ὅλας
μάτσους σὲ κάποιον πὺδ ὄνειρε καὶ καλὰ θέλει
νὰ τοῦ προσφέρει τίς ὑπηρεσίες του. Ἄν ὅμως
βγάλουμε αὐτὰ τὰ κάπως περὶ πράματα ἀπὸ
τὸ βιβλίον, μένει ὑπόλοιπο ἓνα δόλακαιο ποίημα,
ἓνας ἀληθινὸς ἕμνος στὴν Ἑλλάδα. Μερικὰ
κεφάλαια τοῦ βιβλίου τοῦ Βένερ εἶνε ἀληθινὰ
μαργαριτάρια περιγραφικῆς τέχνης, σὰν αὐτὰ
γιὰ τὸ Μέγα Σπήλαιο, γιὰ τὸ Μιστρά καὶ γιὰ
τὸ ξενοδοχεῖο τῆς Ὠραίας Ἑλένης στὴς Μυκῆ-
νες, καὶ μᾶς κάνουν, νὰ μὴ τοῦ βαστάμε κίβια,
ὅταν βλέπουμε πὺδ ὁ ποιητῆς, σὰν ποιητῆς ποῦ
εἶναι, προτιμᾶει τίς κορυφές καὶ τίς χαράδες
τοῦ Παρνασσοῦ καὶ τοῦ Κυθαιρώνα ἀπὸ τὸ
λιμάνι τοῦ Πειραιᾶ μὲ τοὺς κακοαναθραμμέ-
νοους τοῦ βαρκαρῆδες.

Τὸ τελευταῖο ἔργο τοῦ Βένερ εἶνε τὸ μυ-
θιστόρημά του «Ἐφτὰ ἐνώπιον τοῦ Βερντέν»,
πολεμικὸ ρομάντσο. Ὁ τίτλος θυμίζει τὴν τρα-
γωδίαν τοῦ Αἰσχύλου «Ἐπὶ ἐπὶ Θήβας», μὲ
τὴν ὁποία ἔχει κοινὴ τὴν ἰδέαν τῆς παντοδύνα-
μης Μοίρας. Ὁ ποιητῆς εἶναι βαθῶς γνώστης
τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς μυθολογίας καὶ ἱστο-
ρίας. Ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους παίρνει γιὰ τὰ ἔργα
του ὅ,τι ἀξίζει, ὅ,τι ἀνήκει στὸ παγκόσμιο
πνεῦμα. Ἔτσι καὶ ἡ γλῶσσα του, ὄχι μόνον
στὸ πολεμικὸ του ρομάντσο, ἀλλὰ καὶ στὴ
«Χώρα χωρὶς σκιά», εἶναι πολλὰς φορὰς, μὲ τίς

δημορφες και καλλιτεχνικές του παραβολές και εικόνες των ιδεών, σχεδόν δημοική. Ο Βένερ είναι μάστορας της γλώσσας. Στο σχηματισμό λέξεων θυμίζει τον Ψυχάρη και τον Παλαμά, εάν επιτρέπεται η σύγκριση μεταξύ συγγράφων δύο τόσο διάφορων γλωσσών, όπως είναι η ρωμαϊκή και η γερμανική.

Το πιο γνωστό γερμανικό λογοτεχνικό έργο για τον παγκόσμιο πόλεμο είναι το Ρεμάρκ «Γίποτε νεώτερο στο δυτικό μέτωπο», αλλά όχι το καλύτερο, όπως νομίζουν και στην Ελλάδα. Έχουν γραφή από το Ρεμάρκ και από πάντων έπειτα τόσα άλλα βιβλία στη Γερμανία, «ὄν οὐκ ἔστιν ἀριθμῶς». Ο Ρεμάρκ επιβλήθηκε, επειδή είχε την τύχη να εκδοθῆ ἀπὸ τὸν Οὐλστάϊν, τὸ μεγαλύτερο εκδοτικό οἶκο τῆς Γερμανίας και ἴσως ὅλου τοῦ κόσμου γιὰ τὴν ἐλαφρὰ φιλολογία. Τὸ ἔργο τοῦ Ρεμάρκ ἀρπάζει, συγκινεῖ, αὐτὸ εἶναι βέβαιο. Ἀλλὰ ξεταξόμενο ἀπὸ τὴν ἀποψη τῆς αὐστηρῆς λογοτεχνικῆς κριτικῆς εἶναι πολὺ κατώτερο ἀπὸ τὸ «Βαρὺ πυροβολικὸ γύρω στὴ Γερμανία» τοῦ Μπόιμπελμπουργκ, ἀπὸ τὸ «Πόλεμος» τοῦ Ρέν και ἀπὸ πάντων πολὺ κατώτερο ἀπὸ τὸ «Ἐφτὰ ἐνώπιον τοῦ Βερντέν» τοῦ Βένερ. Ἡ ἐκατόμβη τοῦ Βερντέν, ποὺ καταβρόχτησε ἐνάμιση ἑκατομμύριο Γάλλους και Γερμανούς, ὄλο ἐκλεχτὰ παλληκάρια, περιγράφεται ἀπὸ τὸν Βένερ, ποὺ ὁ ἴδιος πολέμησε και πληγώθηκε ἐκεῖ, ὄχι μόνο μὲ ἓνα τρόπο ποὺ ἀρπάζει, ποὺ συγκινεῖ, ἀλλὰ και μὲ ἓνα τρόπο ποὺ σὲ κάνει νὰ φιλοσοφήσῃς ἀπάνω στὰ ἀνθρώπινα πράγματα, τὰ ὁποῖα ἴστερα ἀπὸ τὴν ἀνάγνωση τοῦ ἔργου σοῦ φαίνονται πιωτένια, γελοῖα ἀπέναντι σὲ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο λέμε Μοῖρα, Πεπρωμένο. Ο Βένερ εἶναι ἐθνικὸς ποιητῆς, ἀλλὰ ὄχι μὲ τὴν ἔννοια τοῦ μακαρίας νημῆς «ζηζοπόλεμος», τοῦ «Hurratrioten». Ὅπως οἱ Ἕλληνες πολὺ σωστὰ χαρακτηροῦν τὸν Παλαμὰ σὰν ἓνα «ἐθνικὸ» ποιητῆ, ἔτσι και ἐγὼ τὸν Βένερ. Ο ποιητῆς στοῦ, «Ἐφτὰ ἐνώπιον τοῦ Βερντέν» ἔμνει τὴ γερμανικὴ παλληκαριά, ἀλλὰ ὄχι λιγώτερα και τὴ θιαυμαστὴ αὐτοθυσία τῶν Γάλλων, πρὸ πάντων στὴν ὑπέροχη περιγραφὴ τῆς γαλλικῆς ὑπεράσπισης τοῦ φρουρίου τοῦ Βώ. Τὸ κεφάλαιο αὐτὸ εἶναι ἓνας ἕμνος στὸν ἡρωϊσμὸ ἐν γένει.

Ὁ παγκόσμιος πόλεμος 1914—1918 εἶναι τὸ μεγαλύτερο ἱστορικὸ γεγονός τοῦ κόσμου και γι' αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ πετάξουμε ὅτι ἔχει σχέση μὲ τὴ φοβερὴ αὐτὴ ἐποχὴ, ὅπως κάνουν μερικοὶ «ἔξυπνοι». Κ' ἔτσι και ὁ Βένερ μὲ τὸ δίκιο ἔμνει στὸ ἔργο του τὸν ἡρωϊσμὸ ὡς τέτοιον, ἀδιάφορο ἂν εἴτανε γαλλικὸς ἢ γερμανικὸς. Ἀλλὰ και τὶς φορικαλεότητες τοῦ πολέμου παριστάνει σὰν τέτοιες ποὺ ἴσαν, χωρὶς νὰ μιλάει κάθε τόσο γιὰ ἀποπάτους και παρόμοια, ὅπως ὁ Ρεμάρκ, σὰ νὰ εἴτανε στὸ μεγάλο πόλεμο τὰ ἀποχωρητήρια τὸ πιὸ σπυδαῖο και ὄχι τὸ αἷμα.

Ἡ μεγάλη ἀξία τοῦ ρομάντσου τοῦ Βένερ βρίσκεται σὲ τοῦτο: πὼς ὁ ποιητῆς πέτυχε νὰ

ἐνώσῃ μὲ μαστοριά τὶς ἄλλες «ἐθνικὲς» ἰδέες μὲ τὶς ἀνθρωπιστικὲς, σὶς ὁποῖες ἀντίκρου ἢ αὐτοθεσία γιὰ τὴ μεγάλη ἰδέα, ἔστω λαθεμένη, ἢ πίστη και ἡ παλληκαριά.

Τὰ δύο βιβλία τοῦ Βένερ βγήκαν στοῦ Georg Mueller στὸ Μόναχο.

Μόναχο

ΔΡ. Α. ΣΤΑΪΝΒΕΤΖ

H. W. LONGFELLOW

Ο ΑΠΟΚΛΗΡΟΣ

Στὴν Elsie M.

Ἡ μέρα πᾶσι κι ἀπ' τὰ φτεροὶ
τῆς νύχτας τὸ σκοτάδι
πέφτει σὰν τὸ φτεροὶ τ' ἀητοῦ
ποὺ πέφτει στὸ λαγαῖδι.

Βλέπω τὰ φῶτα τοῦ χωριοῦ
μὲς ἀπ' τὸ πρωτοβρόχι
νὰ λάμπουν, και λύπη βαριά
μ' ἀδράχνει σὰν ἀπόχη.

Λύπη και πόθος δυνατὸς
ἀταίριαστα στὸν πόνο.
Σὰν ἡ βροχὴ τῆς καταχνίας
τῆς θλίψης μοιάζει μόνο.

Ἐλα και διύβασέ μου τὸ
τραγοῦδι ποὺ θὰ γιάνη
κάθε καιμὸν ἀκούμητο
κάθε ἔννοια ποὺ ἔχω βάνη.

Ὅχι τραγοῦδι ξακουστοῦ
βάρδου ἢ παλιῦ τεχνίτη
κι ὅπου τὸ φῶς του ἀντιφεγγά
στοῦ χρόνου τὸ φεγγίτη.

Τὶ σὰν πολέμου μουσικὴ
τὶς σκέψεις τους ροικάζω
μ' ἔννοιες πολλῆς—μ' ἀπόψε ἐγὼ
ν' ἀναπαυτῶ ποδιά.

Μὰ κάποιου ταπεινοῦ ποιητῆ,
ποὺ τὸ τραγοῦδισμά του,
σὰν καλοκαιρινὴ δροσιά
ξεφρέυγει ἀπ' τὴν καρδιά του.

Ποὺ μὲς στῆς μέρας τὸν καιμῶ,
στῆς νύχτας τὴν ἀνία,
τῆς μουσικῆς του ἀκούγεται
σὰ θαῦμα ἡ μελωδία.

Ἐτίω τραγοῦδι τὸ βαρὶ
παλιὸ τῆς ἔννοιας σβύνει.
Μοιάζει εὐλογία ποὺ ὁ Θεὸς
στὴν προσευχὴ μας δίνει.

Και διάβασε ἓνα ποίημα
ἀπ' αὐτὰ τῆς ἐκλογῆς σου,
και δὸς στὴ ρίμα τοῦ ποιητῆ
τὸ κάλλος τῆς φωνῆς σου.

Τότε μεμᾶς ἡ μουσικὴ
τὴ νύχτα θὰ γιομίσῃ
και τῆς ἡμέρας τὸν καιμῶ
στὴ γλύκα τῆς θὰ σβύσῃ.

Α. ΑΡΕΣΤΗΣ